

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høring om endring av modell for styring og ledelse i UH-loven - svar fra UiT

Vi viser til brev og høringsnotat fra Kunnskapsdepartementet av 26. juni 2015 om endringer i modell for styring og ledelse i universitets- og høyskoleloven.

UiT Norges arktiske universitet gir med dette høringsuttalelse (vedlagt). Uttalelsen er vedtatt av universitetsstyret 14. august 2015 i sak S 37/15. Saken er behandlet på sirkulasjon, og vi har i høringsuttalelsen spesielt synliggjort studentenes synspunkter.

Vennlig hilsen

Anne Husebekk
rektor

Lasse Lønnum
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Høringsuttalelse fra UiT Norges arktiske universitet om endring av modell for styring og ledelse i universitets- og høyskoleloven

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 26.6.2015 og høringsnotat med forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven. Universitetsstyret ved UiT Norges arktiske universitet (UiT) har behandlet saken på sirkulasjon i sak S 37/15. UiT gir med dette høringsuttalelse på fire punkter:

1. Endring av normalordningen til ansatt rektor og ekstern styreleder
2. Endring av flertallskrav for beslutninger om styringsmodell
3. Oppnevning av eksterne styrerepresentanter
4. Fastsetting av styrehonorar

1. Endring av normalordningen til ansatt rektor og ekstern styreleder

UiT støtter viktigheten av å ha gode styrings- og ledelsesmodeller ved institusjonene. Dette er avgjørende for både studenter, ansatte og samfunnet for øvrig. Vi mener at ledelse av et universitet må være godt forankret i institusjonens faglige virksomhet for å lykkes. De viktigste virkemidlene for å sikre dette er kompetanse, egnethet og ikke minst legitimitet i ledelsesfunksjonene. Dette må være sentrale momenter i rekrutteringsprosessene, og vil kunne oppnås innenfor ulike formelle ledelsesmodeller. Vi er ikke uten videre enig i departementets vurdering om at ansatt ledelse vil sikre et bedre og mer «profesjonelt» lederskap og mer åpne rekrutteringsprosesser. For at ansatt rektor skal ha tilstrekkelig oppslutning og støtte fra den faglige virksomheten ved institusjonen, må det legges opp til rekrutteringsprosesser som gir bred involvering fra institusjonen. Dette er i liten grad vurdert i høringsnotatet.

UiT er tilfreds med at det legges opp til en valgfri ordning med valgt eller ansatt rektor. Dette bidrar til å fremme institusjonenes autonomi, slik at styret selv tar stilling til hvilken modell for styring og ledelse som er best egnet for å fremme institusjonens egenart og videre utvikling. UiT foreslår at modellene blir sidestilt som to likeverdige modeller. Vi vil understreke at dersom ansatt rektor med ekstern styreleder blir stående som hovedmodellen, bør det forutsettes at styrelederrollen bekles av en erfaren person med solid sektorkompetanse.

I høringsnotatet er det anført at modellen med valgt rektor som samtidig er styreleder er problematisk fordi det blir en uheldig dobbeltrolle, som unngås når rektor ikke er medlem av styret. Det argumenteres med at valgt rektor innebærer mye myndighet og ansvar samlet på én hånd, da rektor som styrets leder er ansvarlig for å forberede styresaker, lede styremøter, og gjennomføre styrets vedtak mv.

UiT mener at dette må bero på en misforståelse av ansvarsdelingen mellom valgt rektor og administrerende direktør (universitets-/høyskoledirektør), slik den følger av nåværende universitets- og høyskolelov, instruksjer og fastsatte stillings- og resultatkrav. Det er universitetsdirektøren som har ansvar for å forberede styresaker «etter samråd med» rektor. Som påpekt i høringsnotatet har administrerende direktør selvstendig myndighet og ansvar etter loven. Universitetsdirektøren har ansvar for det administrative, er sekretær for styret og iverksetter styrets beslutninger, også utover det rent administrative. Dette er formalisert

gjennom arbeidsavtalen med tilhørende resultatmål, og avgrensar ikke rektors rolle som overordnet ansvarlig for og leder av institusjonens virksomhet, og representant utad. Eventuelle uklarheter som måtte oppstå med hensyn til ansvar og myndighet blir avklart innad i institusjonsledelsen, eventuelt med styrets medvirkning.

UiT mener på denne bakgrunn at uheldige dobbeltroller ikke er et viktig moment i vurderingen av dagens modell. Det kan være en styrke for institusjonen at det er en hensiktsmessig ansvarsdeling, tilstrekkelig kapasitet og kontinuitet i den øverste ledelsen over tid, det vil si ikke sammenfallende åremålsperioder mellom rektorat, administrerende direktør og styremedlemmer. Vi mener at høringsnotatet ikke i tilstrekkelig grad belyser konsekvensene av at den selvstendige funksjonen som administrerende direktør vil bortfalle ved overgang til ansatt rektor. Universitetene er komplekse institusjoner med betydelig forvaltningsansvar og høye krav til kvalitet, etterlevelse og rapportering som statlige virksomheter. Disse hensynene er ikke bare historisk begrunnet, slik det kan forstås av høringsnotatet.

2. Endring av flertallskrav for beslutninger om styringsmodell

I høringsnotatet er det foreslått å endre flertallskravet ved endring av styringsmodell fra to tredjedels flertall (normalt 8 av 11 representanter) til alminnelig flertall. Dette gjelder både beslutninger om ansatt/valgt rektor, annen styresammensetning, og flertall av eksterne medlemmer.

UiT støtter at bestemmelsene om at institusjonene kan velge annen styresammensetning blir videreført. Vi mener at gjeldende flertallskrav for slike vedtak bør opprettholdes. Dette er svært viktige beslutninger for institusjonen, som bør være godt forankret i styret. Krav om to tredjedels flertall vil også bidra til å sikre nødvendig stabilitet i styringsordninger over tid.

Høringsnotatet er imidlertid litt uklart med hensyn til om institusjonene må fatte vedtak om valg av ordning før 1.1.2016. I teksten i høringsnotatet heter det øverst på side 4 at «Institusjoner som ønsker å fortsette med den ledelsesmodellen de har i dag skal kunne gjøre dette uten å fatte nytt vedtak. Senere i notatet (side 6) heter det «styret ved institusjonen kan vedta at den skal ha valgt rektor som styrets leder». I forslaget til ny § 10-2 framgår det at en modell med valgt rektor krever styrevedtak.

Vi forstår endringene slik at nåværende modell ved UiT kan videreføres etter at lovendringene skal tre i kraft 1.1.2016. Det vil si at vår gjeldende ordning som ble vedtatt i 2012 tilfredsstiller kravene, det vil si anses å være i tråd med ny §10-2. For å sikre gode interne prosesser hvor ledere, ansatte, studenter og tjenestemannsorganisasjoner blir involvert, planlegger UiT å legge fram en sak for universitetsstyret i løpet av våren 2016 om valg av modell for styring og ledelse ved institusjonen. UiT tar derfor ikke stilling til valg av modell på nåværende tidspunkt.

3. Oppnevning av eksterne styrerepresentanter

UiT støtter forslaget om at eksterne styrerepresentanter i sin helhet oppnevnes av Kunnskapsdepartementet, også for høyskolene. Dagens skille er kunstig og skaper utfordringer ved fylkesgrenseoverskridende institusjoner.

Forslaget til ny § 9-3 om styrets sammensetning framstår som uklart med hensyn til antall eksterne representanter. Av punkt 1 framgår det at styret skal ha elleve medlemmer inkludert fire eksterne. Dersom rektor er ansatt (og blir sekretær for styret) skal ett av de eksterne medlemmene utpekes av departementet til å være styreleder, jf. punkt 2. Det er uklart om dette medfører at antall eksterne medlemmer skal økes til fem, eller om det skal suppleres fra andre grupper. UiT mener at det i en slik situasjon fortsatt bør være fire eksterne medlemmer, inkludert styreleder, og at representasjonen fra ansatte i undervisnings- og forskerstillinger bør øke med én.

UiT vil peke på en uoverensstemmelse mellom teksten og forslaget til ny § 9-4 med hensyn til oppnevning av eksterne medlemmer. I notatet (s. 9) står det at «Departementet utpeker styreleder og styremedlemmer blant de foreslåtte kandidatene på fritt grunnlag», mens det i forslaget til ny § 9-4 (6) ikke er gitt noen binding for departementet til å velge blant de foreslåtte kandidatene. UiT foreslår at det også i § 9-4 blir tatt inn at utpekingen skal skje blant de foreslåtte kandidatene. Institusjonene legger ned et betydelig arbeid for å sikre representativitet og en styresammensetning som understøtter institusjonenes rolle som viktige samfunnsinstitusjoner, og bør ha gode forutsetninger for å foreslå egnede styrerepresentanter. Det bør i alle fall legges til grunn at departementet skal ta betydelig hensyn til de forslag som er fremmet fra institusjonene.

UiT støtter forslaget om å gå bort fra personlig vara til å gjeninnføre numeriske vararepresentanter. Erfaringsmessig vil numeriske vara føre til større kontinuitet i styrearbeidet.

4. Fastsetting av styrehonorar

UiT støtter forslaget om at Kunnskapsdepartementet fastsetter styrehonoraret. Dette vil sikre likebehandling i sektoren, og fjerner habilitetsproblemer ved at styret selv fastsetter honoraret til sine medlemmer.

Vi vil legge til at forslagene gir økt myndighet for staten ved Kunnskapsdepartementet til å utpeke styremedlemmer, og også styreleder i den grad flere institusjoner velger den foreslåtte hovedmodellen. Det kan også synes som om den eksterne representasjonen i styret vil kunne øke til fem medlemmer ved ansatt rektor. UiT mener det er viktig at endringene ikke bør føre til at universitetenes og høyskolenes funksjon og omdømme som selvstendige og kritiske samfunnsinstitusjoner blir svekket, og at Kunnskapsdepartementet bør være bevisst på å understøtte institusjonenes uavhengige rolle også framover.

Studentrepresentantene, ved Kjersti Aronsen, Rubesh Thirumeny og Mats Beldo, kommer med felles høringssvar vedrørende styresak 37/15: Høring om modell for styring og ledelse.

Studentene støtter universitetsdirektørens uttalelse på følgende punkter 2 og 3.

På punkt 1. endring av normalordningen til ansatt rektor og ekstern styreleder har vi en todelt kommentar.

1) Vi ønsker å beholde dagens ordning med valgt rektor. Det er flere grunner til det; en slik ordning bevarer universitetets legitimitet innad, studentene ønsker å ha innflytelse på universitetets styringsmodell, samt et ønske om at leder kjenner til universitetets kultur og identitet – som skaper kontinuitet i ledelsesposisjonene. I tillegg bør det være mulig med UiT Norges arktiske universitets kommende utvidelse iht. fusjonen med Høyskolen i Harstad og Høyskolen i Narvik å rekruttere gode nok ledere fra egne rekker, men poengterer også at reglementet for valgt rektor bør kunne justeres for å få med flere kandidater til valg som rektor. Studentparlamentet har på siste møte før sommerferien vedtatt at de ønsker å beholde dagens ordning med valgt rektor.

2) Dog ønsker vi å åpne for diskusjon om hvorvidt rektor bør fungere som styreleder. Universitetsdirektørens svar på punktet gir et utfyllende svar på de spørsmålene rundt denne "dobbelrollen" med rektor som styreleder som departementet ikke ønsker, men studentene ønsker å høre i hvilken grad rektor selv føler rollen fungerer i dag.

På punkt 4 ønsker ikke studentene å støtte at departementet fastsetter styregodtgjørelsen. Studentene føler at en allerede presset studentøkonomi fort kan bli dårligere dersom departementet får legge føringen på godtgjørelsene. Det å være fulltidsstudent samtidig som man skal være engasjert ved siden av studeiene krever mye innsats og går på bekostningen av muligheten for å jobbe ved siden av studiene. Dersom departementet velger å nedjustere honoraret kan det bli en direkte konsekvens at studentrekrutteringen til øvrige styreverv ved institusjonen svekkes.

--

Mvh. Mats Johansen Beldo
Student